

Informatīvais materiāls "soli-pa-solim" par mirušu cilvēku apbedīšanu Latvijā

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija informē, ka š.g. septembrī valsts un pašvaldību vienotajā portālā www.latvija.lv tika publicēts informatīvais materiāls "**soli-pa-solim**" par mirušu cilvēku apbedīšanu Latvijā.

Materiāls tapis valsts pārvaldes iestāžu, ārstniecības iestāžu, apbedīšanas nozares asociāciju un uzņēmumu sadarbībā un vienkopus sniedz nepieciešamo informāciju par rīcību tuvinieka nāves gadījumā, sākot no miršanas fakta apliecināšanas un paziņošanas līdz apbedīšanas pabalstu saņemšanai un mirušā apglabāšanai.

A. MIRŠANAS FAKTA APLIECINĀŠANA

A.1. Ja cilvēks nomiris mājās

1. Ja ir izsaukta neatliekamā medicīniskā palīdzība (NMP) un cilvēks ir nomiris medicīnas darbinieku klātbūtnē, un ir zināms iespējamais nāves cēlonis – NMP brigādes vadītājs medicīniskajā dokumentācijā fiksēs bioloģiskās nāves faktu un izsniegs norīkojumu (pavadlapu) mirušā nogādāšanai morgā. Uz tā pamata apbedīšanas pakalpojumu sniedzēji vai morgi mirušo drīkst pieņemt un ievietot aukstuma kamerā.
2. Ja bioloģiskā nāve iestājusies NMP transportlīdzeklī, mirušajam nav redzamas vardarbīgas nāves pazīmes un ir noskaidrota mirušā personība, mirušā ķermeni nogādā ārstniecības iestādes patoloģijas nodaļas morgā.
3. Ja cilvēks ir miris vardarbīgā nāvē (ir bijusi konflikta situācija, noticis kāds nelaimes gadījums vai pašnāvība) vai ir aizdomas par tādu, ir jāizsauc policija, kas lems par turpmāko darbību un, ja būs nepieciešams, ar lēmumu noteiks tiesu medicīnisko ekspertīzi un organizēs mirušā nogādāšanu uz Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centru.
4. Ja cilvēks jau iepriekš ir slimojis vai sūdzējies par sliktu pašsajūtu un nomiris mājās dabīgā nāvē, un piederīgie ir pārliecināti par nāves iestāšanos, jāizsauc mirušā ģimenes ārsts, kurš konstatēs nāves faktu un izsniegs medicīnisko apliecību par nāves cēloni.

5. Ja cilvēks nomiris darba dienas vakarā, naktī, nedēļas nogalē vai svētku dienā un ģimenes ārsts nav pieejams, jāsaazinās ar poliklīnikas dežurējošo ārstu vai nākamās dienas rītā, ja tā ir darba diena, jāzvana mirušā ģimenes ārstam.
6. Mirušā ģimenes ārsts medicīnisko apliecību par nāves cēloni ir tiesīgs neizrakstīt, ja mirušais pēdējā laikā ģimenes ārstu nav apmeklējis un viņa veselības stāvoklis ģimenes ārstam nav bijis zināms, un līdz ar to nav zināms iespējamais nāves cēlonis. Nezināma nāves cēloņa gadījumā ģimenes ārsts izsniegs norīkojumu autopsijas (sekcijas) veikšanai, lai noskaidrotu nāves cēloni.
7. Ja ģimenes ārsts, kura aprūpē bija persona, nevar noteikt nāves cēloni un nav redzamu vardarbīgas nāves pazīmju, viņš organizē mirušā cilvēka ķermeņa nogādāšanu stacionārās ārstniecības iestādes patoloģijas nodaļā (morgā).
8. Ja nav zināms ģimenes ārsts, kura aprūpē ir bijusi mirusī persona, vai mirusī persona nav reģistrēta ne pie viena ģimenes ārsta, var griezties pie jebkura cita ģimenes ārsta.
9. Bez medicīniskās apliecības par nāves cēloni, NMP brigādes norīkojuma (pavadlapas), ģimenes ārsta norīkojuma vai policijas lēmuma (par ekspertīzes veikšanu) uz autopsiju Morgs nelaiķi nepieņems.
10. Mirušā nogādāšanu morgā var veikt paši piederīgie vai apbedīšanas pakalpojumu sniedzējs. Tādā gadījumā jāprecizē, vai vienošanās ar apbedīšanas pakalpojuma sniedzēju tiek slēgta tikai par mirušā transportēšanu, vai arī tas būs līgums/vienošāns par pilnu pakalpojuma paketi. Mirušā tuviniekiem ieteicams izvērtēt vairāku apbedīšanas pakalpojumu sniedzēju piedāvātos pakalpojumus un cenas, pirms noslēgt vienošanos.

VALSTS POLICIJA INFORMĒJAMA PAR CILVĒKA NĀVES FAKTU ŠĀDOS GADĪJUMOS:

- lai noskaidrotu mirušā cilvēka personību, ja tā nav zināma;
- ja mirušajam ir redzamas vardarbīgas nāves pazīmes vai ir profesionāli pamatotas aizdomas par vardarbīgu nāvi;
- ja patologs, veicot patologanatomisko izmeklēšanu, konstatē vardarbīgas nāves pazīmes.

A.2. Ja cilvēks nomiris ārpus mājām (Latvijas Republikā)

1. Nepieciešams izsaukt neatliekamo medicīnisko palīdzību (NMP) (zvanot uz '113').
2. Ja mirušā cilvēka personība ir zināma un tā piederīgie atrodas notikuma vietā, NMP brigādes vadītājs medicīniskajā dokumentācijā fiksēs bioloģiskās nāves faktu un izsniegs norīkojumu (pavadlapu) mirušā nogādāšanai morgā. Uz norīkojuma (pavadlapas) pamata mirušā piederīgie vai apbedīšanas pakalpojumu sniedzējs var nogādāt mirušo morgā.
3. Ja mirušā personība nav zināma, izsauc policiju.
4. Ja Valsts policija notikuma vietā noskaidro mirušā personību, bet tā piederīgie iespējami ātri nevar ierasties notikuma vietā, NMP brigādes vadītājs medicīniskajā dokumentācijā fiksēs bioloģiskās nāves faktu un izsniegs norīkojumu (pavadlapu) mirušā nogādāšanai morgā. Uz tā pamata Valsts policija izsauks mirušā piederīgo norādītu apbedīšanas pakalpojuma sniedzēju mirušā cilvēka nogādāšanai morgā.
5. Ja mirušā cilvēka personība notikuma vietā nav noskaidrota vai mirušā piederīgie nenorāda apbedīšanas pakalpojumu sniedzēju, Valsts policijas darbinieki piesaka mirušā nogādāšanu uz Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centru, izsaucot tam paredzēto dienestu.
6. Radnieka vai cita tuvā cilvēka pazušanas gadījumā nepieciešams vērsties Valsts policijā. Ja ir aizdomas par personas nāvi, papildus iespējams vērsties arī Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centrā.

A.3. Ja cilvēks nomiris ārstniecības iestādē, sociālās aprūpes vai rehabilitācijas iestādē

1. Ja pacients miris ārstniecības iestādē, tad piederīgajiem par tuvinieka nāvi paziņo iestādes personāls.
2. Mirušā cilvēka ķermeni nogādā ārstniecības iestādes patoloģijas nodaļas morgā.
3. Ja noteikta tiesu medicīniskā ekspertīze, mirušo pārved uz Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centru vai tuvāko Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centra reģionālo nodaļu.

4. Medicīnas apliecību par nāves cēloni var saņemt ārstniecības iestādes nodaļā, kurā pacients ir miris, sociālās aprūpes vai rehabilitācijas iestādē, kurā pacients ir atradies, tās ārstniecības iestādes patoloģijas nodaļā, kurā veikta mirušā autopsija, vai gadījumā, ja ir noteikta tiesu medicīniskā ekspertīze – Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centra vai tā atbilstošajā reģionālajā nodaļā.
5. Mirušā tuviniekiem ieteicams pašiem saņemt medicīnas apliecību par nāves cēloni no ārstniecības iestādes personāla.

A.4. Ja cilvēks nomiris ieslodzījuma vietā

1. Ieslodzījuma vietu pārvalde pasūta un apmaksā ieslodzītā mirušā ķermeņa transportēšanu no tā atrašanās vietas (attiecīgās ieslodzījuma vietas) uz attiecīgajā reģionā esošo ārstniecības iestādi (patoloģijas centru) autopsijas veikšanai.
2. Ieslodzījuma vietai tiek izdota medicīnas apliecība par nāves cēloni.
3. Pamatojoties uz normatīvajiem aktiem un atbilstoši iekšējai kārtībai, ieslodzījuma vietas priekšnieks vai viņa pilnvarota persona apcietinātā vai notiesātā noņemšanu no uzskaites sakarā ar viņa nāvi veic, pamatojoties uz ārstniecības personas izdotu medicīnas apliecību par nāves cēloni.
4. Ja noteikta tiesu medicīniskā ekspertīze, mirušo pārved uz Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centru un medicīnas apliecību par nāves cēloni izsniedz Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centra atbilstošā nodaļa.
5. Ja ieslodzījumu vietā vai ieslodzījuma vietu pārvaldē ir pieejama informācija par tuvākajiem radniekiem, tad šī informācija tiek paziņota kādam no viņiem.
6. Ieslodzījuma vieta par miršanas faktu paziņo pilsētas vai novada pašvaldības dzimtsarakstu iestādei, iesniedzot medicīnas apliecību par nāves cēloni un mirušā pasi vai ID karti, ja šādi dokumenti ieslodzījuma vietā atrodas.
7. Pēc miršanas fakta reģistrācijas dzimtsarakstu iestādes amatpersona vai darbinieks pēc pieprasījuma izsniedz miršanas apliecību ieslodzījuma vietas priekšniekam vai viņa pilnvarotai personai, kura paziņojusi par miršanas faktu.

8. Ieslodzījuma vieta izsniedz mirušā ieslodzītā radniekiem miršanas apliecību un informē tos par mirušā ķermeņa atrašanās vietu.

A.5. Ja cilvēks nomiris ārvalstīs

1. Ja cilvēks miris ārvalstīs, tad piederīgajiem par tuvinieka nāvi paziņo Valsts policija, kas informāciju saņem ar Latvijas diplomātiskās vai konsulārās pārstāvniecības vai Ārlietu ministrijas starpniecību. Dažkārt par nāvi piederīgajiem paziņo mirušās personas draugi, paziņas vai citas personas.
2. Ja tiek saņemta ziņa par tuvinieka nāvi ārvalstīs, piederīgie nepastarpināti var sazināties ar attiecīgās valsts policiju, slimnīcu vai tiesu izmeklētāju, lai saņemtu informāciju par nāves apstākļiem, cēloni un formalitātēm, kas būtu kārtojamas ar attiecīgās valsts institūcijām.
3. Nepieciešamības gadījumā piederīgie var sazināties ar Latvijas diplomātisko vai konsulāro pārstāvniecību [attiecīgajā valstī](#), kas informēs par formalitātēm, kas kārtojamas mirušā tuvinieka pārvešanai uz Latviju.
4. Ja valstī nav Latvijas diplomātiskās vai konsulārās pārstāvniecības, tuvinieki var sazināties ar Ārlietu ministrijas Konsulāro departamentu pa tālruni +371 67016364 (darba laikā) vai +371 26337711 (ārkārtas situācijās ārpus darba laika un brīvdienās).
5. Ja mirusī persona bija apdrošinājusies (piemēram, ceļojumu apdrošināšana), palīdzību sniedz un noteiktas izmaksas atbilstoši apdrošināšanas polisei sedz apdrošināšanas kompānija. Ja mirusī persona nav bijusi apdrošinājusies, visas izmaksas jāsedz tuviniekiem.
6. Ja piederīgie vēlas mirušo apbedīt zārkā Latvijā, ir nepieciešama mirstīgo atlieku transportēšana specializētā, hermētiski noslēgtā zārkā (t. i., cinkotā vai no cita necaurlaidīga materiāla). No valstīm, kuras ģeogrāfiski atrodas tālu no Latvijas, bieži tiek praktizēta kremētu mirstīgo atlieku – pīšļu pārvešana uz Latviju.
7. Mirstīgo atlieku sagatavošanu un transportēšanu pēc formalitāšu nokārtošanas veic apbedīšanas birojs. Piederīgajiem nepieciešams sazināties ar izvēlēto attiecīgās valsts apbedīšanas biroju vai ar apbedīšanas biroju Latvijā, kam ir pieredze mirstīgo atlieku (līķu, pīšļu) starptautiskā transportēšanā.

8. Atsevišķi apbedīšanas pakalpojumu sniedzēji piedāvā cinka zārka nomu mirušā transportēšanai.
9. Ārvalstīs izsniegtā miršanas apliecība pirms iesniegšanas Latvijas iestādēs ir jātulko latviešu valodā. Miršanas apliecības legalizācija vai apliecināšana Apostille nav nepieciešama, ja tā ir izsniegta Eiropas Savienības, Eiropas Ekonomiskās zonas dalībvalstīs vai Šveices Konfederācijā.

PAPILDU INFORMĀCIJA PAR MIRUŠĀ TRANSPORTĒŠANU

1. Lai miruša cilvēka ķermeni ievestu Latvijā no citas valsts, nepieciešama attiecīgās valsts kompetentas institūcijas izsniegta mirušā cilvēka ķermeņa pārvadāšanas atļauja. Ja valstī, no kuras tiek ievests mirušā cilvēka ķermenis, nav šādas institūcijas un nav iespējams saņemt mirušā cilvēka ķermeņa pārvadāšanas atļauju, nepieciešama ārstniecības iestādes, ārstniecības personas vai tiesībaizsardzības iestādes izsniegta izziņa, kurā norādīts nāves cēlonis.
2. Pēc miruša cilvēka ķermeņa pārvadāšanas atļaujas vai izziņas par nāves cēloni izskatīšanas Pārtikas un veterinārā dienesta amatpersona apliecina mirušā cilvēka ķermeņa ievēšanu valstī ar parakstu un zīmogu kravas pavadzīmē.
3. Lai miruša cilvēka ķermeni izvestu no Latvijas, nepieciešama Veselības inspekcijas izsniegta miruša cilvēka ķermeņa pārvadāšanas atļauja.
4. Pieteikties miruša cilvēka ķermeņa pārvadāšanas atļaujai ir iespējams arī elektroniski portālā www.latvija.lv, izmantojot Veselības inspekcijas e-pakalpojumu „[Pieteikums Veselības inspekcijas atļaujas, atzinuma vai novērtējuma saņemšanai](#)”.
5. Iesniedzamie dokumenti: iesniegums; ārstniecības iestādes izziņa par nāves cēloni vai medicīnas apliecību par nāves cēloni, kurā norādīts nāves cēlonis un tā kods; apbedīšanas pakalpojumu sniedzēja izziņa, ka mirušā cilvēka ķermenis ir ievietots zārkā atbilstoši noteikumu prasībām, zārkā atrodas tikai mirušā cilvēka ķermenis un personīgās lietas, kuras apbedī vai kremē kopā ar to.
6. Miruša cilvēka ķermeni atļauts ievest Latvijā vai izvest no Latvijas ar autotransportu, dzelzceļa, gaisa vai ūdens transportu, ievietojot zārku attiecīgā transportlīdzekļa bagāžas nodalījumā;

7. Ja miruša cilvēka ķermeni ved no citas valsts cauri Latvijai tranzītā, Veselības inspekcijas atļauja miruša cilvēka ķermeņa pārvadāšanai nav nepieciešama.

PAPILDU INFORMĀCIJA:

- Veselības inspekcijas tīmekļvietnē sadaļā "[Mirusā cilvēka ķermeņa pārvadāšanas atļauja](#)";
- Ārlietu ministrijas tīmekļvietnē sadaļā "[Palīdzība nāves gadījumā](#)".

SAISTĪTIE NORMATĪVIE AKTI:

1. 1963. gada 24. aprīļa [Vīnes Konvencija par konsulārajiem sakariem](#);
2. 1997. gada 6. janvārī Latvijas Republikā ratificētais 1973. gada 26. oktobra [starptautiskais līgums "Līgums par liķu transportēšanu"](#);
3. MK 2005. gada 19. jūlija noteikumi Nr. 523 "Kārtība, kādā ieved valstī vai izved no tās miruša cilvēka ķermeni, pārvadā, glabā, apbedī vai kremē no infekcijas slimības miruša cilvēka ķermeni un veic obligāto patoloģianatomisko izmeklēšanu diagnozes precizēšanai pēc slimnieka nāves";
4. MK 2007. gada 27. marta noteikumi Nr. 215 "[Kārtība, kādā veicama smadzeņu un bioloģiskās nāves fakta konstatēšana un miruša cilvēka nodošana apbedīšanai](#)";
5. MK 2009. gada 20. janvāra noteikumi Nr. 60 "[Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām](#)".

B. MIRŠANAS FAKTA REĢISTRĀCIJA

B.1. Miršanas fakta paziņošana dzimtsarakstu iestādei

1. Par miršanas faktu paziņo jebkurai dzimtsarakstu iestādei ne vēlāk kā sešu darbdienu laikā no brīža, kad iestājusies nāve vai mirušais atrasts.
2. Pienākums paziņot par miršanas faktu ir laulātajam, citam ģimenes loceklim vai citai personai, kurai kļuvis zināms par personas miršanas faktu. Ja sakarā ar personas nāvi notiek izmeklēšana, izmeklēšanas vai izziņas iestādes pienākums ir rakstiski paziņot par miršanas faktu dzimtsarakstu nodaļai.

3. Ja persona mirusi ārstniecības iestādē, sociālās aprūpes vai rehabilitācijas iestādē, pansionātā vai ieslodzījuma vietā un par miršanas faktu nav paziņojuši mirušā tuvinieki vai citas personas, kurām kļuvis zināms par miršanas faktu, minēto iestāžu vadītājam vai viņa pilnvarotai personai ir pienākums rakstveidā paziņot par miršanas faktu dzimtsarakstu iestādei.
4. Ja par miršanas faktu nav paziņojušas iepriekš minētās personas, un par personas nāvi kļuvis zināms pašvaldībai, tai ir pienākums rakstveidā paziņot par miršanas faktu dzimtsarakstu iestādei.
5. Ja miršanas fakts ir reģistrēts ārvalstīs, tad dzimtsarakstu iestādē Latvijā miršanas fakta pārreģistrāciju neveic.
6. Miršanas faktu reģistrē, pamatojoties uz vienu no miršanas faktu apliecinošajiem dokumentiem: ārstniecības iestādes vai ārstniecības personas izdotu medicīnas apliecību par nāves cēloni; tiesas spriedumu par miršanas fakta konstatēšanu vai personas izsludināšanu par mirušu; rehabilitācijas iestāžu paziņojumu par represētās personas nāvi.
7. Miršanas fakta reģistrācijai nepieciešams mirušās personas personu apliecinošs dokuments (pase un ID karte, ja izsniegti abi) un personas, kura paziņojusi par miršanas faktu, personu apliecinošs dokuments.
8. Ja mirušais ir citas valsts pilsonis, tad miršanas fakta reģistrācijai ir nepieciešams mirušās personas personu apliecinošs dokuments un uzturēšanās atļauja, ja tāda ir izsniegta.
9. Ja mirušā personas apliecinātos dokumentus nav iespējams atrast, tad dzimtsarakstu iestāde iegūst nepieciešamo informāciju no sev pieejamajām vienotajām datu bāzēm.
10. Reģistrējot miršanas faktu, dzimtsarakstu iestāde reģistrā norāda, vai mirušās personas personu apliecinošs dokuments/dokumenti ir vai nav iesniegts dzimtsarakstu iestādē.
11. Ja bērns piedzimis nedzīvs vai miris dzemdībās, ārstniecības iestādes vai ārstniecības personas pienākums ir paziņot par to dzimtsarakstu nodaļai astoņu dienu laikā. Miršanas fakta reģistrāciju šādā gadījumā neveic, bet izsniedz izziņu par dzimšanas reģistrāciju.
12. Ja bērns pēc piedzimšanas dzīvojis neilgu laiku (dažas minūtes), reģistrē gan viņa dzimšanas, gan miršanas faktu. Šajā gadījumā izsniedz izziņu par dzimšanas reģistrāciju un miršanas apliecību.

B.2. Miršanas apliecības saņemšana

1. Pēc miršanas fakta reģistrācijas dzimtsarakstu iestādes amatpersona vai darbinieks pēc pieprasījuma izsniedz miršanas apliecību tai personai, kura paziņojusi par miršanas faktu.
2. Dzimtsarakstu nodaļa veic ierakstu miršanas reģistrā un bez maksas izsniedz miršanas apliecību.
3. Miršanas apliecība ir nepieciešama mantojuma lietu kārtošanai, kapavietas saņemšanai un citiem gadījumiem.

SAISTĪTIE NORMATĪVIE AKTI:

- [Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likums](#);
- MK 2013. gada 3. septembra noteikumi Nr. 761 "[Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem](#)".

C. APBEDĪŠANAS PABALSTS

C.1. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) piešķirtie pabalsti

1. No 2016. gada 1. janvāra pabalstu var pieprasīt 6 mēnešu laikā no miršanas dienas (bezdarbnieka, sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmēja nāves gadījumā 12 mēnešu laikā no miršanas dienas. No 2017. gada 1. janvāra pabalsta pieprasīšanas termiņš būs 6 mēnešu laikā no tiesību rašanās dienas visos gadījumos).
2. Pieprasot pabalstu, jāiesniedz iesniegums pabalsta piešķiršanai.
3. Iesnieguma iesniegšana apbedīšanas pabalsta piešķiršanai VSAA ir bez maksas.
4. Tiesības saņemt apbedīšanas pabalstu ir apdrošinātās personas ģimenes loceklim vai personai, kura faktiski uzņēmusies apbedīšanu, ja mirusi apdrošinātā persona (ar to saprot personu, kas nāves dienā ir darba ņēmēja statusā vai pašnodarbinātā persona). Pabalstu izmaksā arī, ja apdrošinātā persona vai tās apgādībā bijušais ģimenes loceklis miris mēneša laikā pēc iemaksu perioda beigām.
5. Apbedīšanas pabalstu piešķir arī:

- ja miris sociāli apdrošinātas personas apgādībā bijis ģimenes loceklis (nepilngadīgs bērns vai bērns vecumā līdz 24 gadiem, kurš mācījās vidējā vai augstākā mācību iestādē);
 - ja miris bezdarbnieks, kurš ir bijis bezdarbnieka pabalsta saņēmējs vai par kuru pēdējo 36 mēnešu laikā pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas iemaksas bezdarba gadījumam veiktas ne mazāk kā par 12 mēnešiem;
 - ja miris atlīdzības par darbspēju zaudējumu vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējs.
6. Pensijas saņēmēja nāves gadījumā viņa ģimenei vai personai, kas uzņēmusies apbedīšanu, izmaksā apbedīšanas pabalstu divu mēnešu pensijas apmērā.
 7. Radniecība, pieprasot apbedīšanas pabalstu, nav jāpierāda.
 8. Informācija par apbedīšanas pabalsta apmēru un personām, kurām ir tiesības saņemt apbedīšanas pabalstu, ir pieejama VSAA tīmekļvietnē sadaļā “Apbedīšanas pabalsts” vai portālā www.latvija.lv sadaļā “[Apbedīšanas pabalsts](#)”.
 9. Iesniegumu var iesniegt elektroniski, aizpildot [E-iesniegumu](#) portālā www.latvija.lv vai arī elektroniska dokumenta formā. Pa e-pastu nosūtītam iesniegumam ir jābūt parakstītam ar drošu elektronisko parakstu, pievienojot laika zīmogu.
 10. Pieteikumu var nosūtīt pa pastu (VSAA nodaļai pēc mirušā deklarētās dzīvesvietas) vai iesniegt klātienē jebkurā VSAA nodaļā, vai Valsts un pašvaldību vienotajos klientu apkalpošanas centros (VPVKAC).
 11. Pieprasot pakalpojumu klātienē, jāuzrāda personu apliecinošs dokuments (pase vai ID karte).
 12. Atsevišķi apbedīšanas pakalpojumu sniedzēji piedāvā iespēju palīdzēt ar apbedīšanas pabalsta noformēšanu, ieskaitot to kā daļu no pilnās pakalpojuma cenas. Tādā gadījumā mirušā tuviniekiem ir tiesības iepazīties ar visiem VSAA izsniegtajiem dokumentiem un apbedīšanas pabalsta apmēru.

PAPILDU INFORMĀCIJA:

- Valsts Sociālās apdrošināšanas aģentūras tīmekļvietnē sadaļās [Apbedīšanas pabalsts](#) un [Vienreizējs pabalsts mirušā laulātajam](#);

C.2. Pašvaldību piešķirtie apbedīšanas pabalsti

1. Pašvaldība, kurā mirusī persona bija deklarēta, var piešķirt apbedīšanas pabalstu mirušā tuviniekiem.
2. Tiesības pretendēt uz apbedīšanas pabalsta saņemšanu, apbedīšanas pabalsta lielums un saņemšanas kārtība atkarīga no konkrētās pašvaldības saistošajos noteikumos noteiktā.
3. Par iespēju pieteikties apbedīšanas pabalstam nepieciešams interesēties konkrētajā pašvaldībā. Atsevišķas pašvaldības savas prasības ir publicējušas portālā www.latvija.lv ("Apbedīšanas pabalsts").
4. Informācija par apbedīšanas pabalstu piešķiršanu Rīgā ir atrodama Rīgas domes Labklājības departamenta tīmekļvietnē sadaļā "Sociālo pabalstu veidi Rīgas pašvaldībā".

D. CITA SAISTĪTĀ INFORMĀCIJA

D.1. Mirušā apglabāšana

1. Kapsēta – lielākoties kapsētu zeme ir pašvaldības īpašumā, tādēļ arī kapsētu uzturēšana, kapavietas piešķiršanas kārtība, apbedīšanas kārtība, kapličas izmantošana u. c. tiek noteikta pašvaldības saistošajos noteikumos.
2. Pašvaldība savā īpašumā esošo kapsētu ir tiesīga apsaimniekot pati vai nodot kapsētas apsaimniekošanas funkcijas apbedīšanas pakalpojumu sniedzējam.
3. Lai saņemtu kapavietu, nepieciešams uzrādīt miršanas apliecību.
4. Jautājumus, kas saistīti ar kapa vietas rakšanu, var kārtot arī apbedīšanas pakalpojumu sniedzējs, vienojoties ar pašvaldību, kurā kapi atrodas. Nereti tas ir maksas pakalpojums, kura cena būtu iepriekš jānoskaidro.
5. Krematorija – kremācijas pakalpojumus Latvijas Republikas teritorijā var sniegt tikai tādi komersanti, kas saņēmuši speciālu atļauju (licenci) veikt kremēšanas pakalpojumus, ko izdod pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā atrodas attiecīgā krematorija.
6. Latvijā darbojas 2 krematorijas – Rīgā un Valmierā (Kocēnu novadā).

7. Urnas ar kremēta cilvēka mirstīgajām atliekām var tikt ieraktas zemē vai ievietotas kolumbārijā (urnu apglabāšanas vieta) saskaņā ar attiecīgās pašvaldības kapsētu uzturēšanas noteikumiem.

SAISTĪTIE NORMATĪVIE AKTI:

- 2010. gada 29. jūnija MK noteikumi Nr. 600 "[Kremācijas noteikumi](#)";
- Likums "[Par pašvaldībām](#)";
- [Valsts pārvaldes iekārtas likums](#).

D.2. Mirušā pārapbedīšana

1. Mirušā cilvēka ķermeņa pārapbedīšanas kārtība tiek noteikta vietējās pašvaldības kapsētu uzturēšanas noteikumos.
2. Mirstīgās atliekas var pārapbedīt ne agrāk kā gadu pēc apbedīšanas brīža.
3. Virsapbedījumus, mirušo apbedot zārkā, var izdarīt 20 gadus pēc apbedījuma. Atsevišķos gadījumos, saskaņojot ar Veselības inspekciju, šo termiņu var samazināt līdz 15 gadiem.
4. Personai, kura vēlas pārapbedīt mirstīgās atliekas, jāsaņem attiecīgās pašvaldības kapsētu uzturēšanas noteikumos minēto institūciju atļaujas pārapbedīšanai.
5. Lai saņemtu Veselības inspekcijas atļauju pārapbedīšanai, ir nepieciešami šādi dokumenti: pieteikums, miršanas apliecības kopija, izziņa no kapsētas par kapavietu, kur paredzēta pārapbedīšana.
6. Pieteikties miruša cilvēka ķermeņa pārapbedīšanas atļaujai ir iespējams elektroniski portālā www.latvija.lv, izmantojot Veselības inspekcijas e-pakalpojumu „[Pieteikums Veselības inspekcijas atļaujas, atzinuma vai novērtējuma saņemšanai](#)”.

PAPILDU INFORMĀCIJA:

- Veselības inspekcijas tīmekļvietnē sadaļā "[Mirusā cilvēka ķermeņa pārvadāšanas/ pārapbedīšanas atļauja](#)";
- [Cilvēka mirstīgo atlieku ekshumācija Rīgas pašvaldību kapsētās](#).

D.3. Apbedīšanas pakalpojumi

1. Ieteicams apzināt vairākus apbedīšanas pakalpojumu sniedzējus, kas darbojas Jums izdevīgā vietā, kuriem ir skaidrs pakalpojumu apraksts un cenrādis. Nevajag paļauties uz pirmo pieejamo informāciju (piemēram, slimnīcas teritorijā, policistu vai ārstniecības iestāžu darbinieku ieteikumiem).
2. Nepieciešams saprast, kāda būs pilna cena par apbedīšanas pakalpojumiem.
3. Apbedīšanas pakalpojumu cenas var atšķirties atkarībā no apbedīšanas pakalpojumu sniedzēja. Klientiem jābūt pieejamam cenrādim ar pakalpojumiem un to cenu (t. i., cenu, kāda klientam jāmaksā par pakalpojumu, ieskaitot PVN).
4. Ja pakalpojuma galīgā cena (kopējā cena par visiem pakalpojumiem) nav zināma vai to nav iespējams iepriekš norādīt, jābūt skaidri norādītam veidam, kādā cena tiek aprēķināta (cenrādī norādīti atsevišķi pakalpojumi un to cenas ar ietvertu PVN).
5. Pakalpojumiem, kuri tiek piedāvāti noteiktā komplektācijā (piemēram, “bēru organizēšana”) un to saturu nav iespējams mainīt, jānorāda komplekta gala cena, ieskaitot nodokļus, un precīzs pakalpojuma satura izklāsts.
6. Jāprecizē, kurus ar apbērēšanu saistītos uzdevumus veiks nolīgtais apbedīšanas pakalpojuma sniedzējs un (vai) kādi pienākumi ir pašiem mirušā tuviniekiem.
7. Panākto vienošanos ar apbedīšanas pakalpojumu sniedzēju vēlams noformēt rakstveidā, noslēdzot līgumu un/vai saņemot, piemēram, pasūtījuma veidlapu, kur detalizēti norādīti pasūtītie pakalpojumi un maksa par tiem, saņemot darījumu apliecināšu dokumentu.
8. Piederīgajam jebkurā brīdī ir tiesības pieprasīt informāciju par vietu, kur tiek glabāts mirušā cilvēka ķermenis līdz bēru ceremonijai, kā arī apmeklēt šo vietu, lai pārliecinātos par uzglabāšanas apstākļiem. Tuviniekiem ieteicams pārliecināties, ka apbedīšanas pakalpojumu sniedzējam ir pieejamas aukstuma kameras, kas paredzētas mirušā uzglabāšanai.
9. Mirušā uzglabāšana apbedīšanas pakalpojumu sniedzēja aukstuma kamerā lielākoties ir maksas pakalpojums. Ne visiem apbedīšanas pakalpojumu sniedzējiem ir savas aukstuma kameras, tāpēc šādos

gadījumos visbiežāk mirušais tiek uzglabāts slimnīcas morgā (kas ir atsevišķs maksas pakalpojums).

10. Apbedīšanas pakalpojumu sniedzējiem jābūt atbilstošam mirušo pārvadāšanai paredzētam transportlīdzeklim, tādēļ ļoti svarīgi ir pārliecināties, ar kādu tieši transportlīdzekli mirušais tiks pārvadāts.
11. Pārbūvējot pasažieru automobili par autokatafalku, speciālajā nodalījumā jābūt demontētiem sēdekļiem un likvidētām sēdekļu stiprinājuma vietām tā, lai ar vienkāršu instrumentu palīdzību sēdvietas nebūtu iespējams uzstādīt atpakaļ. Speciālajā nodalījumā jābūt īpašam aprīkojumam cilvēku mirstīgo atlieku pārvadāšanai un piespiedu ventilācijas sistēmai u. c. prasības (MK noteikumi Nr. 725 "[Transportlīdzekļu pārbūves noteikumi](#)", 2. un 3. pielikums).

PAPILDU INFORMĀCIJA:

- Lai iegūtu vairāk informācijas par jautājumiem, kas būtu jāapdomā tuviniekiem saistībā ar mirušas personas apbedīšanu Latvijā, ar apbedīšanas pakalpojumu sarakstu iespējams iepazīties Konkurences padomes [ziņojumā](#) par apbedīšanas pakalpojumu tirgus uzraudzību (18.–19. lpp.);
- Patērētāju tiesību aizsardzības centra "[Vadlīnijas preču un pakalpojumu cenu norādīšanai, tostarp godīgas komercprakses īstenošanai](#)".

SAISTĪTIE NORMATĪVIE AKTI:

- Ministru Kabineta noteikumi Nr. 725 "[Transportlīdzekļu pārbūves noteikumi](#)", 2. un 3. pielikums.

D.4. Apbedītāju asociācijas un biedrības

Latvijā:

- Baltijas Valstu rituālo pakalpojumu sniedzēju asociācija;
- Eiropas Apbedītāju asociācija;
- Latvijas Apbedītāju asociācija;
- Rīgas Apbedītāju biedrība;

Eiropā:

- Eiropas apbedījumu pakalpojumu federācija (*European Federation of Funeral services*).

D.5. Saistītie normatīvie akti

- 1963. gada 24. aprīļa [Vīnes Konvencija par konsulārajiem sakariem](#);
- 1997. gada 6. janvārī Latvijas Republikā ratificētais 1973. gada 26. oktobra starptautiskais līgums "[Līgums par liķu transportēšanu](#)";
- 2004. gada 17. augusta MK noteikumi Nr. 725 "[Transportlīdzekļu pārbūves noteikumi](#)";
- 2005. gada 19. jūlija MK noteikumi Nr. 523 "Kārtība, kādā ieved valstī vai izved no tās miruša cilvēka ķermeni, pārvadā, glabā, apbedī vai kremē no infekcijas slimības miruša cilvēka ķermeni un veic obligāto patoloģiskā izmeklēšanu diagnozes precizēšanai pēc slimnieka nāves";
- 2007. gada 27. marta MK noteikumi Nr. 215 "[Kārtība, kādā veicama smadzeņu un bioloģiskās nāves fakta konstatēšana un miruša cilvēka nodošana apbedīšanai](#)";
- 2009. gada 20. janvāra MK noteikumi Nr. 60 "[Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām](#)";
- 2010. gada 21. jūnija MK noteikumi Nr. 565 "[Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku 15 sociālajām garantijām](#)" u. c., kas tieši un netieši regulē apbedīšanas pakalpojumu sniegšanas nozari un ar to saistītās darbības;
- 2010. gada 29. jūnija MK noteikumi Nr. 600 "[Kremācijas noteikumi](#)";
- 2013. gada 3. septembra MK noteikumi Nr. 761 "[Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem](#)".
- Likums "[Par pašvaldībām](#)";
- Likums "[Par miruša cilvēka ķermeņa aizsardzību un cilvēka audu un orgānu izmantošanu medicīnā](#)";
- Likums "[Par maternitātes un slimības apdrošināšanu](#)";
- [Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likums](#);
- [Ārstniecības likums](#);

- [Valsts pārvaldes iekārtas likums.](#)
- Atsevišķu pašvaldību atbilstošie saistošie noteikumi par kapsētu darbības un uzturēšanas prasībām;
- Rīgas domes 2015. gada 28. aprīļa saistošie noteikumi Nr. 145 “[Rīgas pilsētas pašvaldības kapsētu darbības un uzturēšanas noteikumi](#)”;

PAPILDU INFORMĀCIJAI:

- Konkurences padomes ziņojums par apbedīšanas pakalpojumu tirgus uzraudzību. Pieejams [šeit](#).
- 2005. gada oktobra Eiropas standarts EN 15017/ICS 03.080.30 “Apbedīšanas pakalpojumi – Prasības”. Standartam ir rekomendējošs raksturs. Tas ir publiski pieejams angļu valodā Latvijas Nacionālās standartizācijas institūcijas „Latvijas standarts” (LVS) tīmekļvietnē <https://www.lvs.lv/en/products/19654>.

Sīkāka informācija [šeit](#)

